

Дубровник – У потрази за изгубљеном ћирилицом

BY ДАЛИБОР ДРЕКИЋ · PUBLISHED 10. ЈУНА 2017. · UPDATED 13. ЈУНА 2017.

Од 11.177 Дубровчана, српски језик је крајем 19. века говорило чак 9.713 житеља некада славне републике. У литургијским и књижевним текстовима, као и споменицима ћирилично писмо било у употреби.

Дубровачка република до 1808.

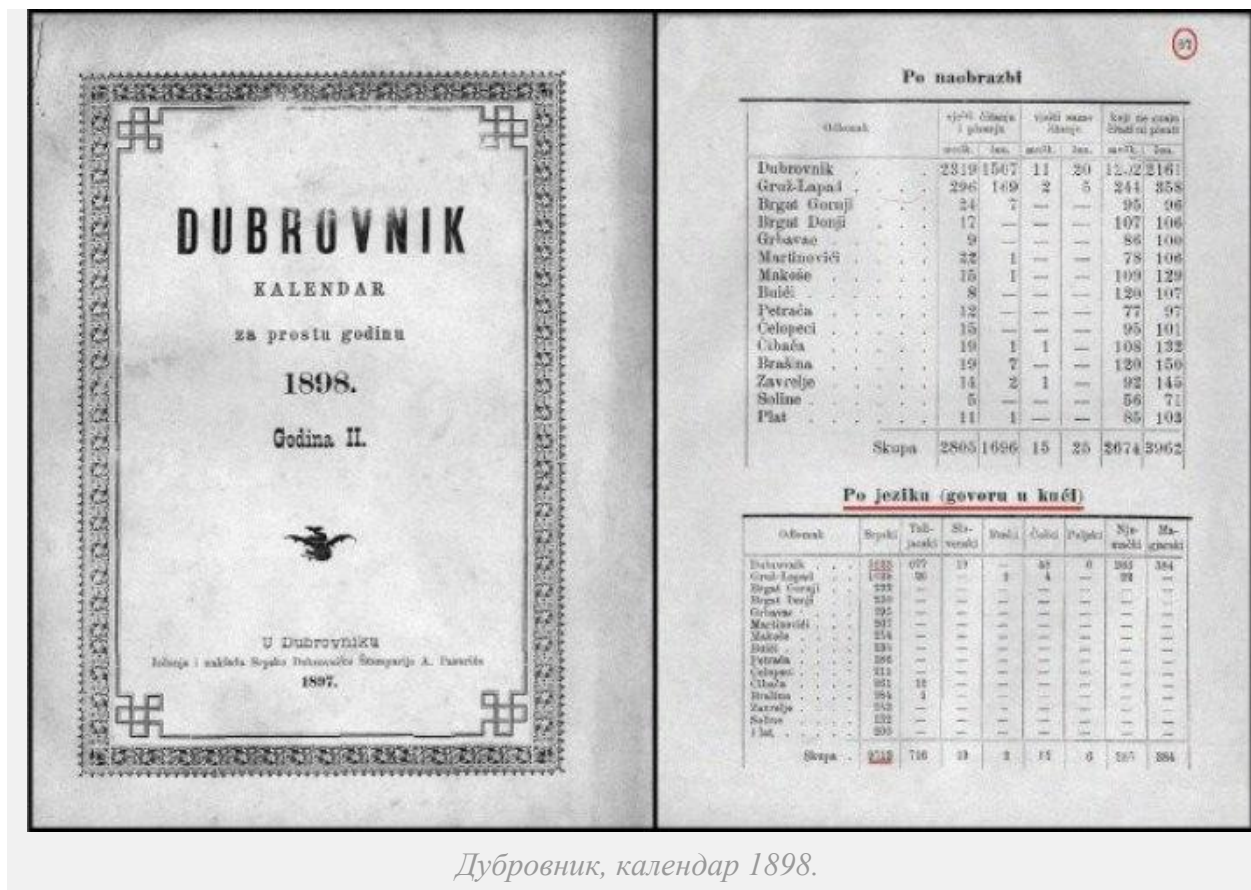
Општој антисрпској кампањи, после одлуке Међународног суда у Хагу, која је овладала читавом Хрватском, придружио се недавно и Хрватски сабор. Извесни господин **Франо Матушић**, на дневни ред је поставио питање књигу проф. др Злате Бојовић „Историја дубровачке књижевности“, у издању „Српске књижевне задруге“, у којој се, како је речено, дубровачка књижевност и њени писци Држић, Гундулић и остали, проглашавају српским.

Тај исти заступник затражио је од премијера **Зорана Милановића** да се изјасни да ли је његова влада реаговала поводом „империјалистичких тежњи српске научнице“. Убрзо је са саборске говорнице стигао и глас премијера Милановића.

Српска дубровачка грађанска музика утемељена 1878.

– Ако ће ме свака безвезарија, коју је објавио некакав полуписмени провокатор терати да у Влади Републике Хрватске о томе говорим, онда смо ми слаби у својој вери о томе ко смо и шта смо. Цоре Држић и Шишко Менчетић у 15. веку писали су на чакавштину, е па то је само хрватско!

Њему се одмах придружио и дугогодишњи председник Хрватског ПЕН-а **Слободан Просперов Новак** и ову књигу је назвао смешном али врло опасном јер представља „иредентистички, империјалистички покушај узимања не само туђе баштине, већ и туђе територије“. Све ове изјаве добиле су централно место у удраним информативним емисија националне телевизије, а посвећено је доста простора и у специјалним емисијама.

Дубровник, календар 1898.

На све то професор др Злата Бојовић је смирено реаговала и нагласила да су у њеном делу ни на једном месту не спомиње реч „српски“, нити да је дубровачка књижевност српска.

Нажалост, рекла је, и овог пута морамо добро да размислимо о речима нашег нобеловца **Иве Андрића** да је „прошlost оно што је остало“.

У Загребу су, по ко зна који пут показали да су поодавно заборавили прошlost. Заборавили су и оно што је доскора знао и сваки средњoшколац да је Дубровник нераздвојиви део и хрватске и српске историје.

Када су, пре неку годину, у Хрватској почели протести против ћириличних табли у Вуковару најгласнији су били Дубровчани. И они су заборавили да је управо ћирилица вековима била у употреби баш у том Дубровнику. Од 1514. године, када је дубровачки писар Лука П. Примојевић тражио од Сената дозволу за отварање штампарије која би штампала „и српским писменима како их употребљавају српски калуђери у својим црквама, истим словима којим су били почели штампати Црнојевићи, а штампа им је била свугдје хваљена и уважена“. (Мирослав Пантић, „Из старог Дубровника“).

Ћирилица, разумљива и за суседне српске области и за дубровачку канцеларију, кроз све ово раздобље била је у употреби у литургијским и књижевним текстовима и на гробним споменицима. Прихватили су је и еластични фрањевачки мисионари... Из оног што се данас дешава у Хрватској просечни Србин тешко да би могао помислити да би припадници славне дубровачке властеле могли бити Срби. Због тога је, можда, лако хрватској држави да својата целокупну баштину Дубровника. **Готово цео прошли век хрватски национализам се сводио на стално доказивање нових разлика од Срба. Због проблема са идентитетом морали су да буду много пута већи противници Срба од било кога.** Нарочито у Дубровнику, да се потпуно потисне идеја да је овај град саставни део и хрватске и српске историје. Зато, подсетићемо на документ штампан 1898. године у Дубровнику. Реч је о календару „Дубровник, за просту 1898. годину“ – „Издање и наклада Српске Дубровачке штампарије А. Писаревић“. На самом почетку ове занимљиве књижице издавач је донео „неколико статистичких података о Дубровнику“ у којима пише:

Демонстрације против Срба Дубровчана, њихово протеривање и узурпирање града.

„1. По попису од 31. децембра 1890. опћина дубровачка има простора 36:26 км, а становништво броји 11.177.

2. Опћина састоји се од 15 одломака.

3. Од Св. Јакоба на Плочама до близу Обода у Конавлима и од мора до Херцеговачке границе цијели овај предιο обухва- та 22:83 км, са 13 одломака.“

Потом се поименице набрајају сва настањена места на територији Дубровника, затим попис становништва по припадности, домовини и држављанству. Потом следи попис по „вјероисповести“. Статистичари из Беча нису пропустили да забележе ни колико је било Дубровчана с манама.

Овде је прилика и да подсетимо да је аустријски статистичар Карл фон Церниг, још у попису становништва Дубровника и његове околине (Конавле и Пељешац) 1851. и 1857. године, написао – да су Срби.

Чак и аустријски дипломата Бењамин Калај, чији се развојни пут креће од србофила до србофоба (у Београду, док је службовао као конзул, прешао је у православну веру и узео име Србољуб, онда је, у другој животној фази, чинио све да посвађа Србе и Хрвате и смишљао фразе које су користиле и 1914, па 1941, затим 1991. године, а нажалост и данас се користе диљем Хрватске)), Дубровник назива српским градом.

Шта нама преостаје – да прихватимо флоскулу старог циника да је историја лепа жена која се преудаје или да кренемо у потрагу за изгубљеном историјом.

Српско гимнастичко друштво „Душан силни“ у Дубровнику 1910. Седе с лева на десно: Д. Пушић, тајник, Ј. Перошић, благајник, Ђ. Јоб, заменик, д-р М. Грацић, председник, Н. Шуберћ, њедседник, К. Доминковић, одборник, Д. Мариновић, зам. тајника.

Српско гимнастичко друштво „Душан Силни“, Дубровник 1910.

ЧИСТОТА СРПСКОГ НАРОДА И ЊЕГОВИХ ОСОБИНА И ОБИЧАЈА

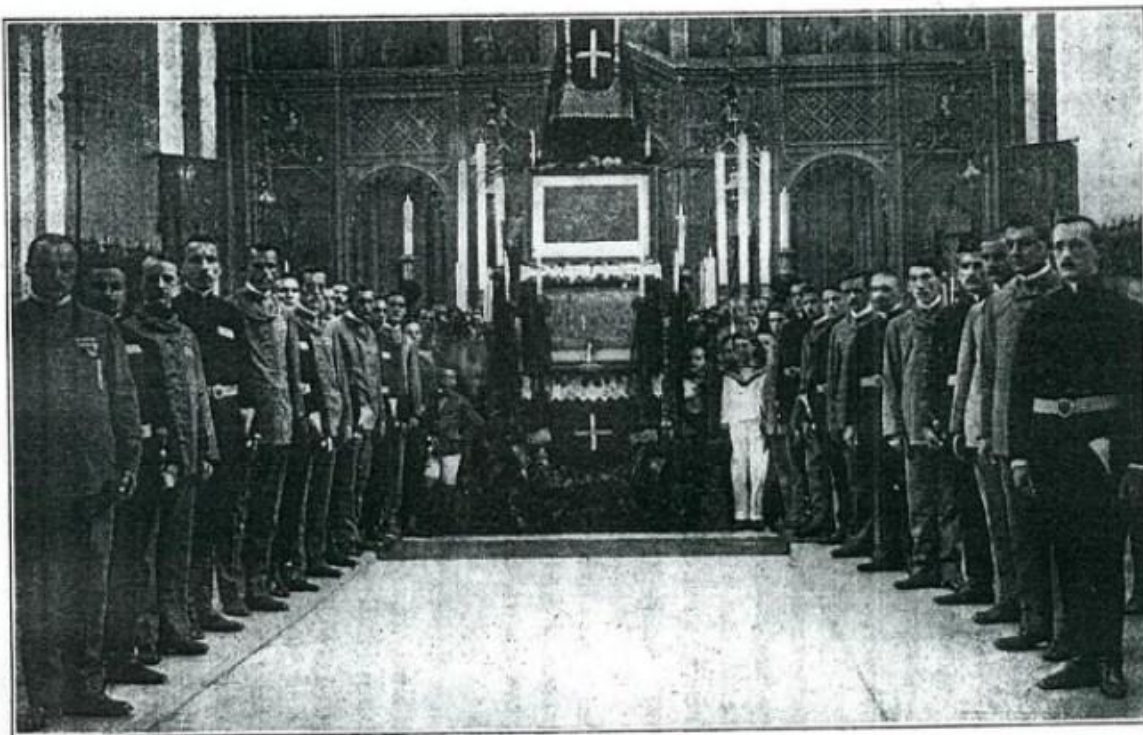
Историји Дубровника можда најбоље сведочи говор **Јована Ђаје** (Дубровник, 1846 – Београд, 1928), **Србина католика**, познатог новинара и публицисте, који је важио за човека широке културе. Говор је одржан почетком **1913.** године.

Назив Дома српског друштва Душан Силни у Дубровнику, с краја 18. века исписан ћирилицом

– Кад споменух народ на земљишту Дубровачке Републике, као један од најчистијих делова српскога народа, морам то одмах и доказати, пре но што пређем на одлике и особине његове, као главни предмет овога разговора. Народ на земљишту Дубровачке Републике од досељења српскога народа, па све до пре 100 година, био је или у саставу српске државе, или у саставу Дубровачке Републике, која је те покрајине, Пељешац, Рат, Приморје, Стон и Конавле, добила од српских владалаца. Дакле никада под туђином, од како су постале српске државе, па све до почетка прошлог века, кад је Дубровник потпао најпре за кратко време под Французе, па 1814. године на Бечком конгресу стално под Аустрију – говорио је тада Ђаја.

– Осим тога, те је крајеве од туђинскога придолажења и мешавине чувала непримамљива кршевност њихова и властеоска ревњивост дубровачке аристократије, као господара свих земаља у области Републике. Отуда је следовало одржавање чистоте српскога народа, његова језика и свих његових особина и обичаја.

Чланови друштва „Душан Силни“ и „Хрватскога Сокола“ у српско православној цркви у Дубровнику на Видов-дан 1913., кад се одржао парастос косовским јунацима. У прочељу слике: Бој на Косову и Кнежева вечера. У два реда Душановци и Соколи.

*Српско соколско друштво “Душан Силни” у Дубровнику 08. 03. 1914. избор руководства,
фото: Википедија*

ЧИЊЕНИЦЕ ИЗ ДЕЦЕМБРА 1890. ГОДИНЕ

* **Последњег дана децембра 1890. године у Дубровнику је живело „10.327 римокатолика, 546 православнијех, унијата – 1, припадника лутеранског обреда 15, реформисаног обреда 206, Јевреја 79, мухамеданаца – 2”, а један житељ се није определио ни за једну вероисповест.**

Долазак цара Душана у Дубровник. Рад Марка Мурата.

* Прецизни аустроугарски пописавачи евидентирали су становнике бивше славне републике по образовању, а затим по језику – како се говори у кући.

* На прагу прве године девете деценије деветнаестог века, значи пре 125 година, у Дубровнику је српским језиком говорило 5.823, а у осталим насеобинама ове „опћине“ стање је било следеће: у Гружу и Лападу српски језиком је говорило 1.028, у Бргату Горњем 222, у Бргату Доњем 230, у Грбовцу 195, у Мартиновићима 207, у Макошема 254, у Буићима 235, у Петрачама 186, у Челопечићима 211, у Чибачама 261, у Брашинама 284, у Заврељама 253, у Солинама 132 и на Платама 200 становника.

Дакле, укупно 9.713 житеља у Дубровнику и непосредној околини говорило је српским језиком.

извор: [Новости](#)